Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY
JULIANE KOKOTT
prednesené 23. decembra 2015 [1]

Vec C-196/15

Granarolo SpA

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Cour d'appel de Paris, (Odvolací súd Paríž, Francúzsko)]

„Súdna právomoc v občianskych a obchodných veciach — Nariadenie (ES) č. 44/2001 — Osobitné právomoci — Článok 5 body 1 a 3 — Náhle ukončenie obchodného vzťahu — Zmluvná alebo mimozmluvná povaha príslušnej žaloby o náhradu škody“

I – **Úvod**

1. Prejednávaná vec poskytuje Súdnemu dvoru znovu príležitosť na to, aby od seba rozlíšil osobitné právomoci, ktoré sa stanovujú v nariadení (ES) č. 44/2001 [2] pre uplatňovanie zmluvných a mimozmluvných nárokov.

2. Konkrétne ide o otázku, či je rozhodujúca súdna právomoc podľa iného ako zmluvného vzťahu, keď je žaloba o náhradu škody založená výlučne na náhlom ukončení obchodného vzťahu.

II – **Právny rámec**

A – *Právo Únie*

3. V článku 5 nariadenia č. 44/2001 sa stanovuje:

„Osobu s bydliskom na území členského štátu možno žalovať v druhom členskom štáte:

1. a) v zmluvných veciach na súde podľa miesta zmluvného plnenia, ktoré je predmetom žaloby;

   b) na účely tohto ustanovenia, ak sa účastníci zmluvy nedohodli inak, je miestom zmluvného plnenia, ktoré je predmetom žaloby:

      — pri predaji tovaru miesto v členskom štáte, kam sa podľa zmluvy tovar dodal alebo mal dodať,

1 — Jazyk prednesu: nemčina.

2 — Nariadenie Rady z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 12, 2001, s. 1; Mim. vyd.: 19/004, s. 42).

— pri poskytnutí služieb miesto v členskom štáte, kde sa podľa zmluvy služby poskytli alebo mali poskytnúť,

…

3. vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti, na súdoch podľa miesta, kde došlo alebo by mohlo dôjsť ku skutočnosti, ktorá zakladá takýto nárok;

…“

B – *Vnútroštátne právo*

4. V článku L. 442-6 francúzskeho obchodného zákonníka (Code de commerce) sa stanovuje:

„… Každý výrobca, obchodník, osoba podnikajúca v priemysle alebo osoba zapísaná v živnostenskom registri zodpovedá a je povinná nahradiť ujmu spôsobenú:

…5. Náhlym, dokonca aj čiastočným, ukončením stabilného obchodného vzťahu bez predchádzajúcej písomnej výpovede zohľadňujúcej trvanie obchodného vzťahu a rešpektujúcej minimálnu výpovednú lehotu určenú s poukazom na obchodné zvyklosti medziodvetvovými dohodami. … Ak neexistujú takéto dohody, môže sa vyhláškami ministra hospodárstva stanoviť pre každú kategóriu výrobkov so zreteľom na obchodné zvyklosti minimálna výpovedná lehota a vymedziť podmienky ukončenia obchodných vzťahov, najmä v závislosti od ich trvania. Predchádzajúce ustanovenia nebránia ukončeniu zmluvy bez predchádzajúcej výpovede v prípade, ak si druhá zmluvná strana neplní svoje povinnosti, alebo v prípade vyššej moci. …“

III – **Konanie vo veci samej a prejudiciálne otázky**

5. Francúzska spoločnosť predávala ako distribútor pre taliansku spoločnosť približne 25 rokov potraviny vo Francúzsku. Stabilný obchodný vzťah nebol založený na rámcovej zmluve a predovšetkým ani na výhradnosti.

6. Talianska spoločnosť 10. decembra 2012 oznámila francúzskej spoločnosti, že daný obchodný vzťah skončí k 1. januáru 2013.

7. Francúzska spoločnosť následne podala proti talianskej spoločnosti na Tribunal de commerce Marseille (Obchodný súd Marseille) žalobu o náhradu škody z dôvodu náhleho ukončenia obchodného vzťahu. Svoju žalobu opierala o článok L. 442-6 obchodného zákonníka. Pretože sa obchodný súd domnieva, že predmetom žaloby je nedovolené konanie, podľa článku 5 bodu 3 nariadenia č. 44/2001 potvrdil svoju právomoc.

8. Odvolanie talianskej spoločnosti smeruje proti právomoci francúzskych súdov.

9. Na základe toho Cour d’appel de Paris (Odvolací súd Paríž), ktorý sa odvolaním zaoberá, prerušil konanie a rozhodol predložiť Súdnemu dvoru návrh na začatie prejudiciálneho konania týkajúci sa týchto otázok:

„1. Má sa článok 5 bod 3 nariadenia č. 44/2001 chápať tak, že žaloba o náhradu škody z dôvodu ukončenia stabilných obchodných vzťahov spočívajúcich v dodávaní tovaru distribútorovi počas niekoľkých rokov bez rámcovej zmluvy alebo výhradnosti patrí do oblasti náhrady škody z iného ako zmluvného vzťahu?

2. V prípade zápornej odpovede na prvú otázku: Uplatňuje sa článok 5 bod 1 písm. b) tohto nariadenia na určenie miesta plnenia povinnosti, ktoré slúži ako základ pre návrh v prípade uvedenom v bode 1?“

IV – **Právne posúdenie**

A – *O prvej prejudiciálnej otázke*

10. Svojou prvou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd chce dozvedieť predovšetkým to, či je pre žalobu o náhradu škody, o akú ide v konaní vo veci samej, relevantná súdna právomoc v mimozmluvných veciach podľa článku 5 bodu 3 nariadenia č. 44/2001.

11. Hranicu medzi súdnou právomocou na základe mimozmluvnej a zmluvnej zodpovednosti Súdny dvor v roku 2014 spresnil vo veci Brogsitter.[3]

1. Rozsudok Brogsitter

12. V danej veci sa Súdny dvor zaoberal otázkou, či sa majú žaloby na určenie občianskoprávnej zodpovednosti, ktoré majú povahu mimozmluvnej zodpovednosti vo vnútroštátnom práve, vzhľadom na zmluvu spájajúcu účastníkov konania považovať za žaloby spadajúce do „zmluvných vecí“ v zmysle článku 5 bodu 1 písm. a) nariadenia č. 44/2001.[4]

13. Súdny dvor vychádzal pri vymedzení súdnej právomoci z iného ako zo zmluvného vzťahu a v zmluvných veciach v rozhodujúcej miere z toho, či „sa výklad zmluvy medzi žalovaným a žalobcom zdá ako nevyhnutný na preukázanie… protiprávneho charakteru… vytýkaného správania žalovaného“.[5] Taký výklad zmluvy je nevyhnutný vtedy, keď „predmetom žalôb… je návrh na náhradu škody, pri ktorej sa možno odôvodnene domnievať, že jej príčinou bolo porušenie zmluvných práv a povinností medzi stranami vo veci samej, čo by bolo nevyhnutné zohľadniť pri rozhodnutí žaloby“.[6]

14. Keď je nutný výklad zmluvy, do úvahy teda prichádza súdna právomoc v zmluvných veciach podľa článku 5 ods. 1, inak súdna právomoc z iného ako zmluvného vzťahu podľa článku 5 ods. 3 nariadenia č. 44/2001.

2. Uplatnenie zásad vyplývajúcich z rozsudku Brogsitter na prejednávaný prípad

15. V prejednávanej veci ide o podobný problém ako vo veci Brogsitter.

16. Aj v tomto prípade vychádza vnútroštátny súd z toho, že uplatnené nároky na náhradu škody treba podľa vnútroštátnej právnej úpravy[7] klasifikovať ako nároky z mimozmluvnej zodpovednosti.

17. V prejednávanom prípade – na rozdiel od veci Brogsitter – však neexistuje nutná súvislosť s výkladom zmluvy medzi účastníkmi konania, ktorá by mohla založiť súdnu právomoc zo zmluvného vzťahu.

3 — Rozsudok Brogsitter (C-548/12, EU:C:2014:148).

4 — Rozsudok Brogsitter (C-548/12, EU:C:2014:148, bod 16).

5 — Rozsudok Brogsitter (C-548/12, EU:C:2014:148, bod 25).

6 — Rozsudok Brogsitter (C-548/12, EU:C:2014:148, bod 26).

7 — To, že právny spor vo veci samej sa spravuje francúzsky právom, vnútroštátny súd ďalej nepovažuje za problém. Nie je však evidentné a z tohto dôvodu by to v zásade bolo potrebné zistiť pomocou relevantných ustanovení kolíznej úpravy alebo imperatívnych noriem, na ktoré sa vnútroštátny súd nepýta a na ich vysvetlenie chýba v návrhu na začatie prejudiciálneho konania dostatok informácií.

18. Nárok na náhradu škody nadväzuje na náhle ukončenie stabilného obchodného vzťahu, počas ktorého sa uskutočnilo množstvo dodávok tovaru francúzskej spoločnosti. Neexistovala však rámcová zmluva, ktorou by sa upravoval obchodný vzťah medzi účastníkmi konania ako celok. Z hľadiska rozhodujúcej otázky, či bola pri ukončení obchodného vzťahu dodržaná primeraná lehota, preto nie je dôležité posudzovať dohodu medzi účastníkmi konania. [8]

19. Návrh na náhradu škody je na základe svojej povahy skôr nezávislý od toho, čo sa deje na základe zmluvy. Jeho základ nepredstavujú zmluvné podmienky dohodnuté zmluvnými stranami, ale predpis so silou zákona, ktorý v záujme usporiadaného hospodárskeho života nesúhlasí s akýmkoľvek náhlym ukončením obchodných vzťahov a v takých prípadoch stanovuje nároky niekdajšieho obchodného partnera na náhradu škody.

20. Situácia, o ktorú ide v tomto prípade, teda do istej miery predstavuje opak situácie v rozsudku Brogsitter: tam išlo o nárok na náhradu škody, ktorý v podstate spočíval v porušení existujúcej zmluvy. Na rozdiel od toho nie sú základom nároku na náhradu škody v prejednávanom prípade existujúce *zmluvy*, ale skôr *zamietnutie ďalšieho uzatvárania zmluvy* po náhlom ukončení obchodného vzťahu. Nejde teda o porušenie zmluvy, ale o neochotu bývalého obchodného partnera uzavrieť zmluvu. Pokiaľ ide o „dôvod“ nároku na náhradu škody, zmluvné vzťahy teda absentujú.

21. O zmluvných súvislostiach možno (hypoteticky) hovoriť v prípade, keď by sa subjekt, ktorý sa dopustil ukončenia obchodného vzťahu, namietal proti prípadnému predošlému porušeniu zmluvy zo strany veriteľa, aby tým odôvodnil ukončenie obchodných vzťahov a vyhol sa svojej povinnosti nahradiť škodu. Také tvrdenie – aj keby bolo uplatnené formou námietky (na to však neexistuje žiadna opora) – by však nezmenilo podstatu nároku na náhradu škody a nezmenilo by ho na zmluvný nárok.

22. „Zmluva alebo zmluvné nároky“ teda nie sú predmetom prebiehajúceho konania, a preto súdna právomoc podľa článku 5 bodu 1 nariadenia č. 44/2001 nemôže byť v tomto prípade relevantná.

23. Na základe jeho povahy treba nárok, o aký ide v konaní vo veci samej, klasifikovať ako nárok z iného ako zo zmluvného vzťahu, ako to Súdny dvor už urobil v prípade nárokov z dôvodu zavineného prerušenia rokovaní o zmluve. [9] Tieto nároky sú s nárokom, o ktorý ide v prejednávanej veci, porovnateľné do takej miery, do akej aj v tom prípade chýbajú „záväzky, ktoré dobrovoľne prevzala… jedna strana voči druhej strane“ [10], a napokon uplatnený nárok je založený na námietke, že obchodný partner konal v rozpore s dobrou vierou. [11]

24. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba na prvú prejudiciálnu otázku odpovedať, že žaloba o náhradu škody z dôvodu ukončenia existujúcich obchodných vzťahov bez rámcovej zmluvy alebo výhradnosti sa týka nedovoleného konania alebo konania, ktoré sa považuje za rovnocenné s nedovoleným konaním, a preto spadá pod článok 5 bod 3 nariadenia č. 44/2001.

B – *O druhej prejudiciálnej otázke*

25. Keďže odpoveď na prvú prejudiciálnu otázku je kladná, netreba odpovedať na druhú otázku, ktorou sa vnútroštátny súd v prípade popretia súdnej právomoci z iného ako zo zmluvného vzťahu chce dozvedieť, či je článok 5 bod 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001 relevantný pre určenie miesta plnenia záväzku, ktorý je predmetom sporu.

8 — Z hľadiska uvedeného základu nároku, ako francúzska vláda uvádza s odkazom na judikatúru najvyšších súdov, nie je dokonca relevantné, či už prišlo k uzatvoreniu zmlúv alebo či sa obchodné vzťahy nachádzali ešte v predzmluvnom štádiu prípravy zmluvy.

9 — Rozsudok Tacconi (C-334/00, EU:C:2002:499).

10 — Rozsudok Tacconi (C-334/00, EU:C:2002:499, bod 27); v tejto súvislosti pozri aj rozsudok Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, bod 39).

11 — Rozsudok Tacconi (C-334/00, EU:C:2002:499, bod 27).

26. Pre všetky prípady sa treba krátko venovať tejto druhej otázke a poukázať na rozsudok Súdneho dvora Corman-Collins [12], v ktorom bola predložená otázka, či sa na účely práv distribútora na náhradu škody súvisiacu s ukončením ústnej zmluvy o výhradnom predaji [13] uplatní ustanovenie článku 5 bodu 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001.

27. Súdny dvor v tejto súvislosti konštatoval, že zmluvu o výhradnom predaji, ktorá je „charakterizovaná rámcovou dohodou, ktorej predmetom je záväzok dodávania a zásobovania uzavretý do budúcna dvoma hospodárskymi subjektmi, týkajúci sa osobitných zmluvných podmienok v súvislosti s distribúciou tovaru… zo strany výhradného predajcu“ [14], treba klasifikovať ako zmluvu o poskytnutí služieb [v zmysle článku 5 bodu 1 písm. b) druhej zarážky]. Na rozdiel od toho treba v prípade, že ide o „trvalý obchodný vzťah medzi dvoma hospodárskymi subjektmi, ak sa tento vzťah obmedzuje na nadväzujúce zmluvy, pričom predmetom každej z nich je dodanie a prevzatie tovaru“, myslieť najskôr na článok 5 bod 1 písm. b) prvú zarážku. [15]

28. Na prejednávaný prípad nemožno tieto úvahy preniesť už z dôvodu neexistencie rámcovej zmluvy medzi účastníkmi konania. Okrem toho predmetom sporu v konaní vo veci samej nie je „predaj tovaru“ v zmysle článku 5 ods. 1 písm. b) prvej zarážky nariadenia č. 44/2001, ale skôr náhle ukončenie obchodného vzťahu bez toho, aby bol relevantný konkrétny obsah zmluvy. Článok 5 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 44/2001 preto nemôže byť relevantný.

V – **Návrh**

29. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálnu otázku takto:

Žaloba o náhradu škody z dôvodu ukončenia stabilných obchodných vzťahov bez rámcovej zmluvy alebo výhradnosti sa týka nedovoleného konania alebo konania, ktoré sa považuje za rovnocenné s nedovoleným konaním, a preto sa na ňu vzťahuje článok 5 bod 3 nariadenia č. 44/2001.

12 — Rozsudok Corman-Collins (C-9/12, EU:C:2013:860).

13 — Rozsudok Corman-Collins (C-9/12, EU:C:2013:860, bod 14): v tom spočíva rozhodujúci rozdiel k prejednávanej veci, v ktorej podľa zistení vnútroštátneho súdu chýba akákoľvek rámcová zmluva.

14 — Rozsudok Corman-Collins (C-9/12, EU:C:2013:860, bod 36).

15 — Rozsudok Corman-Collins (C-9/12, EU:C:2013:860, body 35 a 36).